

ks. Tomasz Rozkrut

Penitenziaria Apostolska

Penitenziaria Apostolska to jeden z najstarszych Urzędów Stolicy Apostolskiej. Pomimo, iż układ starego Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1917 r., czy też Konstytucja apostolska o Kurii Rzymskiej *Pastor Bonus* z 1988 r. oraz wiele wcześniejszych dokumentów takich, jak: Konstytucja apostolska *Sapienti consilio* (1908) czy *Ordo servandus in sacris Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae* (1908), prezentują Penitenziarię Apostolską jako jeden z Trybunałów Apostolskich, to jednak nie jest ona typowym trybunałem we właściwym rozumieniu tego słowa. Jest trybunałem *sui generis*, który osądza sprawy sumienia oraz reguluje praktykę zyskiwania odpustów i dlatego nie posługuje się normalnym postępowaniem procesowym, właściwym dla innych trybunałów¹ Sprawy wnoszone do Penitenziarii Apostolskiej nie są traktowane w sposób typowy dla innych procesów w Kościele, raczej są rozpatrywane na drodze administracyjnej²; kodeksowa Księga VII *De processibus* wy-

¹ Por. Z. GROCHOLEWSKI, *I tribunali apostolici*, w: AA. VV., *Le nouveau Code de Droit Canonique*, Actes du V Congrès international de droit canonique, organisé par l'Université Saint-Paul et tenu à l'Université d'Ottawa du 19 au 25 août 1984, publiés sous la direction de Michel Thériault et de Jean Thorn, Ottawa 1986, t. I, s. 458.

² Por. E. OLIVARES, *Penitenzieria Apostolica*, w: C. C. SALVADOR, V. DE PAOLIS, G. GHIRLANDA (red.), *Nuovo Dizionario di Diritto Canonico*, Torino 1993, s. 783.

„W przeszłości nie zawsze było jasne rozróżnienie pomiędzy funkcjami sądowniczymi i administracyjnymi w Kościele, nie ma też tego dostatecznego wyjaśnienia obecnie. Aktualny stan kanonistyki nie pozwala jednak włączyć Penitenziarii Apostolskiej do innych prawdziwych trybunałów. Dlatego mamy do czynienia z trybunałem nie w sensie właściwym”. Z. GROCHOLEWSKI, *I Tribu-*

tycza pracę tylko dwóch Trybunałów Apostolskich: Roty Rzymskiej i Sygnatury Apostolskiej, nie wspominając nic o procesach na Penitencziarii Apostolskiej³

1. Historia Penitencziarii Apostolskiej

Dzisiejszy obraz i rola Penitencziarii Apostolskiej w Kościele to wynik długiej ewolucji, która starała się powoli określać i kształtować jej kompetencje. Trudno jest dzisiaj podać precyzyjną datę powstania Trybunału, niektórzy autorzy piszą, że już za bardzo krótkiego pontyfikatu papieża Benedykta II (684–685) został powołany przez Niego Kardynał Penitencjarz, który reprezentował Biskupa Rzymu w sprawach dotyczących problemów sumienia⁴.

Wraz z rozwojem praktyk pokutnych w Kościele, dostrzeżono w Rzymie konieczność przedsięwzięcia odpowiednich kroków celem pomocy pielgrzymom, którzy napływając do Wiecznego Miasta i nawiedzając Patriarchalne Bazyliki, starali się otrzymać rozgrzeszenie ze swoich grzechów oraz wielu starało się równocześnie uzyskać zwolnienie z kar zarezerwowanych jedynie papieżowi⁵. Można zatem ogólnie przyjąć, że początki analizowanej Instytucji trzeba widzieć jako odpowiedź i zarządzenie konkretnym problemom sumienia⁶.

W dokumentach z roku 1200 jest wymieniany kardynał, który „*confessiones pro papa tunc recipiebat*”⁷. Przypuszcza się jednak, że wspomniany urząd istniał już wcześniej i był jednocześnie wspomaga-

nali, w: P. A. BONNET – C. GULLO (red.), *La Curia Romana nella Cost. Ap. Pastor Bonus*, Libreria Editrice Vaticana 1990, s. 397.

³ Por. *Tamże*.

⁴ Por. N. DEL RE, *La Curia Romana. Lineamenti storico-giuridici*, Roma 1952, s. 207.

⁵ L. DE MAGISTRIS, P. UBALDO, M. TODESCHINI, *La Penitenzieria Apostolica*, w: P. A. BONNET – C. GULLO (red.), *La Curia Romana nella Cost. Ap. Pastor Bonus*, Libreria Editrice Vaticana 1990, s. 419.

⁶ Por. L. LARRAONA – S. GOYENECHE, *Tribunalia et Officia*, in: *Romana Curia a beato Pio X Sapientis consilio reformata*, Romae 1951, s. 123n.

⁷ L. DE MAGISTRIS, P. UBALDO, M. TODESCHINI, *dz. cyt.*, s. 419. Inny autor podaje jako datę wydania dokumentu rok 1193 i podaje imię kardynała: Johannes de Sancto Paulo tituli Sanctae Priscae, który spowiadał w imieniu papieża. N. DEL RE, *dz. cyt.*, s. 207.

gany przez innych spowiedników. W czasach papieża Honoriusza III (1216–1227) kardynał, który wykonywał ten urząd, był określany początkowo jako *Paenitentarius*, później *Paenitentarius Generalis*, *Summus Paenitentarius* lub *Paenitentarius Maior*⁸.

Natomiast pierwsza wzmianka historyczna, w której pojawia się nazwa Penitencjaria, występuje w reskrypcie z dnia 24 listopada 1256 r., w którym kardynał Ugo di San Carlo: „*poenitarius summus o sedis apostolicae poenitentarius generalis*” udziela dyspensy Albertusowi, kanonikowi św. Pawła z Halberstadt⁹.

Sukcesywnie w czasach niewoli awiniońskiej urząd Kardynała Penitencjarza został lepiej zorganizowany, przy czym niektórzy z tzw. *Paenitentarii Minores* pozostali w tym czasie w Rzymie, gdzie spełniali swoje zadania¹⁰. Do dzisiaj wykonują oni swoje funkcje w Patriarchalnych Bazylikach Rzymu.

W XIII w. przy urzędzie Kardynała Penitencjarza Wielkiego znajdowali się ponadto następujący Jego współpracownicy: *correctores*, *scriptores*, *distributores*, *sigillator*. Ponadto za czasów papieża Eugeniusza IV (1431–1447) powstał urząd Regenta, a za pontyfikatu papieża Aleksandra VI (1492–1503) został ustanowiony *datarius*.

Na początku XIV stulecia papież Klemens V (1305–1314) swoją Konstytucją *Dignum est* z 2 września 1311 r. zarządził zredukowanie *scriptores* z 21 do 12 oraz postanowił, aby w przyszłości nie przekraczano ustalonej liczby¹¹.

Sukcesywnie Sobór w Vienne (1311–1312) ustalił, że urząd Kardynała Penitencjarza Wielkiego działa również, kiedy Stolica Apostolska zawakuje: „*quorum officium per obitum eiusdem Pontificis nolumus expirare*”¹². W tym samym stuleciu papież Benedykt XII (1334–1342) bullą *In agro dominico* z 8 kwietnia 1338 r. dał precyzyjne normy odnośnie funkcjonowania Penitencjarii Apostolskiej, stworzył między innymi urząd kanonisty, którego zadaniem było, jako biegłego i eksperta w prawie kanonicznym, wspomaganie Kardynała Penitencjarza w kwestiach prawnych.

⁸ L. DE MAGISTRIS, P. UBALDO, M. TODESCHINI, *dz. cyt.*, s. 420.

⁹ N. DEL RE, *dz. cyt.*, s. 207.

¹⁰ L. DE MAGISTRIS, P. UBALDO, M. TODESCHINI, *dz. cyt.*, s. 420.

¹¹ N. DEL RE, *dz. cyt.*, s. 208.

¹² C. 2, I, 3, in Clem.

Kompetencje Penitencjarii Apostolskiej z czasem stawały się coraz bardziej rozbudowane tak, że spora ich część nie była związana ani z sakramentem spowiedzi św., ani z uwalnianiem od cenzur lub nieregularności, poprzez co nie dotyczyła jedynie forum wewnętrznego, czyli spraw sumienia, ale także spraw zewnętrznych, publicznych, związanych z wykonywaniem władzy rządzenia w Kościele. Registry spraw z XV i XVI wieku kierowanych do Penitencjarii wliczają bardzo wiele argumentów, które w ten sposób określają również jej kompetencje. Przedstawiają się one następująco: prośby o dyspensy od przeszkód małżeńskich i od złożonych ślubów, od obowiązku noszenia stroju duchownego w krajach luterańskich, prośby biskupów o zwolnienie od obowiązku przybycia „ad limina” na pewien okres czasu, o zwolnienie od recytowania godzin kano-nicznych, o pozwolenie na opuszczenie klasztoru, aby zapobiec potrzebom chorych i ubogich rodziców, prośby o zezwolenie na prowadzenie życia pustelniczego pod kierunkiem ordynariusza miejsca, prośby zakonników o zrobienie testamentu lub o występowanie jako świadek w sądzie, prośby o możliwość sprzedania dóbr kościelnych w celu zapobieżenia doraźnym koniecznościom (jak np. budowa murów wokół miasta Leuca w celu obrony przed piratami), aż do erekcji uniwersytetów papieskich i do określenia koniecznych klauzuli w handlu z krajami islamskimi¹³.

Z czasem przystąpiono do ich redukcji, tym bardziej że wiele z nich dotyczyło spraw publicznych Kościoła. Reforma papieża św. Piusa V (1566–1572) serią trzech konstytucji: *In omnibus*, *Ut bonus*, *In earum rerum* z 18 maja 1569 r. zredukowała do minimum kompetencje Penitencjarii w sprawach zewnętrznych, ponadto został przy niej utworzony urząd teologa, przy znacznym zredukowaniu personelu Trybunału. Powstała nowa struktura Penitencjarii Apostolskiej oraz została zmodyfikowana sama procedura postępowania przy analizowaniu spraw wniesionych do Trybunału¹⁴. Ten sam papież utworzył również w Rzymie trzy kolegia Penitencjarzy Mniejszych:

– pierwsze przy Bazylice św. Jana na Lateranie, zostało powierzone franciszkanom,

¹³ L. DE MAGISTRIS, P. UBALDO, M. TODESCHINI, *dz. cyt.*, s. 420.

¹⁴ N. DEL RE, *dz. cyt.*, s. 210.

– drugie, przy Bazylice S. Maria Maggiore, zostało powierzone dominikanom,

– trzecie, przy Bazylice św. Piotra na Watykanie, zostało powierzone jezuitom, których po ich kasacji zastąpili za pontyfikatu papieża Klemensa XIV (1769–1774) franciszkanie konwentualni.

Sukcesywnie papież Innocenty XII (1691–1700) w 1692 r. określiło precyzyjny i ścisły katalog kompetencji Trybunału.

Papież Benedykt XIV (1740–1758) Konstytucjami *Pastor Bonus* oraz *In Apostolicae* z 13 kwietnia 1744 r. wprowadził kolejne zmiany w pracy Penitencjarii Apostolskiej.

2. Penitencjaria Apostolska w ustawodawstwie XX w.

Konstytucja apostolska *Sapienti consilio* z 29 czerwca 1908 r. określa precyzyjne zadania Penitencjarii Apostolskiej, redukując je tylko do *forum internum*: „*Sacra Poenitentiarum. Huius sacri iudicii seu tribunalis iurisdictio coarctatur ad ea dumtaxat quae forum internum, etiam non sacramentale, respiciunt. Itaque, externi fori dispensationibus circa matrimonium ad Congregationem de disciplina Sacramentorum remissis, hoc tribunal pro foro interno gratias largitur, absolutiones, dispensationes, commutationes, sanationes, condonationes; excusat praeterea quaestiones conscientiae, easque dirimit*”¹⁵.

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1917 r. ustalił, że św. Penitencjarii Apostolskiej przewodniczy Kardynał Penitencjarz Większy. Jurysdykcja Trybunału obejmuje *forum internum*, również niesakramentalne; zostają określone bardzo precyzyjnie kompetencje Penitencjarii Apostolskiej: „*hoc tribunal pro solo foro interno gratias largitur, absolutiones, dispensationes, commutationes, sanationes, condonationes; excusat praeterea quaestiones conscientiae easque dirimit*” (kan. 258 § 1). Penitencjaria ponadto rozporządza tym wszystkim, co dotyczy przyznawania i wykorzystywania odpustów, „*salvo iure S. Officii videndi ea quae doctrinam dogmaticam circa*

¹⁵ AAS (1909), t. 4, s. 15.

easdem indulgentias vel circa novas orationes et devotiones respiciunt" (kan. 258 § 2)¹⁶.

Konstytucja apostolska papieża Piusa XI (1922–1939) *Quae divinitus* z 25 marca 1935 r. określa całokształt prac i kompetencji Penitencjarii Apostolskiej¹⁷. Papież odwołuje się przy tym do Kodeksu z 1917 r. (por. kan. 258) oraz do Konstytucji swojego poprzednika Benedykta XIV: *Pastor Bonus* i *In Apostolicae*. Konstytucja *Quae divinitus* w oparciu o kan. 258 wyróżnia w strukturze św. Penitencjarii dwie sekcje, z których jedna rozstrzyga problemy sumienia, a druga kieruje udzielaniem odpustów: „*Tribunal scilicet proprie dictum et Officium Indulgentiarum*” (1). Pracami św. Penitencjarii kieruje Kardynał Penitencjarz Większy, który w swojej pracy jest wspomagany przez *Officiales Maiores*¹⁸ – nominowanych przez papieża, i przez *Officiales Minores* – nominowanych przez Kardynała Penitencjarza Większego (2). *Officiales Maiores* świadczą pomoc i radę Kardynałowi (3), spośród których na pierwszym miejscu trzeba wymienić Regenta, pełniącego funkcję moderatora Penitencjarii Apostolskiej (5).

Napływające do Penitencjarii sprawy są rozpatrywane w następującym porządku:

- niektóre codziennie (*in Congressu cotidiano*)¹⁹,
- inne są analizowane przez *Officiales Maiores* zebranych na tkz. *Signatura Praelatorum*²⁰,

¹⁶ Jeszcze przed promulgowaniem Kodeksu z 1917 r. papież Benedykt XV w M. p. *Alloquentes proxime* z 25 marca 1917 r. przekazał kompetencje Penitencjarii Apostolskiej nad odpustami, która to kompetencja jeszcze w Konstytucji *Sapienti consilio* należała do Św. Officium, „*salvo iure S. Officii videndi ea quae doctrinam dogmaticam circa novas orationes et devotiones respiciunt*”. AAS (1917), t. 9, s. 167.

¹⁷ AAS (1935), t. 27, ss. 97–113.

¹⁸ „*Sunt autem: Regens, Theologus (quod quidem Officium ex privilegio reservatur Societati Iesu), Datarius, Corrector, Sigillator, Canonista; qui omnes sunt vere Sacrae Paenitentiariae Apostolicae Praelati*” (2).

¹⁹ Napływające do Penitencjarii sprawy (*res secretae et urgentes*) domagają się, aby były analizowane jak najszybciej i dlatego „*ex quo necessitas cotidiani Congressus orta est*” (6a). Warto wspomnieć, iż „*Regens singulis diebus duplicem Congressum habebit: alterum pro rebus fori interni, alterum pro Indulgentiarum petitionibus*” (tamże).

– jeszcze inne są przedkładane Biskupowi Rzymu (6)²¹

Warto wspomnieć, że *Ordo servandus in Sacris Congregationibus Tribunalibus Officiis Romanae Curiae* z 29 września 1908 r. przypomina, że zgodnie z Konstytucją Benedykta XIV *In Apostolicae*, która nadal reguluje prace Trybunału, wszystkie sprawy Sygnatura Apostolska ma wykonywać bezpłatnie oraz z zachowaniem pełnego sekretu (*omnia secreto et gratis*)²².

Po Soborze Watykańskim II Konstytucja apostolska *Regimini Ecclesiae universae* z 15 sierpnia 1967 r. reguluje prace św. Penitencjarii Apostolskiej poprzez trzy artykuły (art. 111–113). Konstytucja ustala:

– św. Penitencjaria Apostolska jest kierowana przez Kardynała Penitencjarza Większego, który jest wspomagany przez Regenta i innych Prałatów, którzy tworzą radę wspomagającą Penitencjarza Wielkiego (por. art. 111);

– Jurysdykcja Trybunału obejmuje to wszystko, co dotyczy forum wewnętrznego, również niesakramentalnego. Penitencjaria Apostolska przyznaje: łaski, odpuszczenia grzechów, dyspensy, zamiany kary, sanacje i darowanie lub zmniejszanie kar kościelnych (por. art. 112);

– Penitencjarii Apostolskiej jest powierzone to wszystko, co dotyczy przyznawania i wykorzystywania odpustów, przy czym Kongregacja Nauki Wiary zachowuje prawo egzaminowania kwestii dotyczących doktryny dogmatycznej odnośnie odpustów (por. art. 113).

Natomiast Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r., przeciwnie do poprzedniego ustawodawstwa Kościoła, nie daje prawodawstwa dotyczącego struktury i funkcji Penitencjarii Apostolskiej, natomiast wspomina o niej jedynie ubocznie (por. kan. 64²³, 1048, 1082). Nie-

²⁰ „*Coetus Officialium Maiorum, cui praeest Cardinalis Paenitentiaris Maior, nomen Signaturae Sacrae Paenitentiariae Apostolicae retineat*” (6b).

²¹ „*Cardinalis Paenitentiaris Maior bis in mense Audientiam Summi Pontificis habebit*” (6c).

²² AAS (1909), t. 1, s. 102.

²³ Z analizy kan. 64 wynika, iż łaska odmówiona przez jakąkolwiek dykasterię Kurii Rzymskiej, może być przyznana „*pro foro interno*” przez Penitencjarię Apostolską. Powstaje jednak pytanie: czy może być odwrotnie? To znaczy czy może dykasteria Kurii Rzymskiej przyznać łaskę „*pro foro externo*”, która wcześniej była zanegowana „*pro foro interno*” przez Penitencjarię Apostolską?

długo po wejściu w życie nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego została opublikowana Instrukcja *Suprema Ecclesiae bona* określająca kompetencje Penitencjarii Apostolskiej: *De materiis quae a Sacra Paenitentia pertractantur* (15 lipiec 1984 r.)²⁴, która równocześnie dostosowuje Trybunał do obowiązującego nowego prawodawstwa Kościoła. Instrukcja na samym początku wymienia przestępstwa zarezerwowane Stolicy Apostolskiej (por. kan. 1041, nr 4; 1367; 1370; 1378 § 1; 1382; 1388 § 1), które podlegają wyłącznej kompetencji Penitencjarii Apostolskiej. Następnie są analizowane poszczególne przypadki szczegółowe (np. *De profanationibus ss. mae eucharistiae*, *De peccatis contro sextum Decalogi praeceptum*).

Konstytucja apostolska o Kurii Rzymskiej *Pastor Bonus* z 28 czerwca 1988 r. przedstawia kompetencje Penitencjarii Apostolskiej w czterech artykułach (art. 117–120), lokując ją na pierwszym miejscu wśród Trybunałów Apostolskich, przed Sygnaturą Apostolską i Rotą Rzymską²⁵ Według Konstytucji:

– Kompetencje Penitencjarii Apostolskiej odnoszą się do tych materii, które dotyczą forum wewnętrznego (*forum internum*) i odpustów (por. art. 117);

– Penitencjaria Apostolska przyznaje na forum wewnętrznym, tak sakramentalnym jak i niesakramentalnym: rozgrzeszenia, dyspensy, zamianę kary, sanacje, darowania i inne pozostałe łaski (por. art. 118);

Problem ten był dyskutowany w czasie redakcji nowego Kodeksu i zaproponowano wtedy następujące rozwiązanie: „*Gratia denegata ab aliquo Dicasterio, a S. Paenitentia concedi potest pro solo foro interno, sicut et gratia denegata a Paenitentia pro foro interno, a Dicasteriis dari potest pro foro externo*” *Communicationes*, 17 (1985) nr 1, s. 59n.

Zdanie innych w tej kwestii jest odmienne i mówią: „*quae datur gratia pro foro externo etiam valet pro foro interno, et rationes habere potest S. Paenitentia ad denegandum gratiam*”. Problem zatem nie został definitywnie rozstrzygnięty przez Kodeks i jako taki został pozostawiony do rozstrzygnięcia. L. CHIAPPETTA, *Il Codice di Diritto Canonico. Commento giuridico-pastorale*, Napoli 1988, t. I, s. 83.

²⁴ *Suprema Ecclesiae bona*, w: *Enchiridion Vaticanum*, Bologna 1991, t. S1, ss. 816–829.

²⁵ Nie wydaje się, aby Konstytucja apostolska *Pastor Bonus* znosiła postanowienia Konstytucji *Quae Divinitus*, tym bardziej że papież Jan Paweł II odwołuje się do niej w Konstytucji *Universi Dominici Gregis* (18).

– Penitenziaria Apostolska ma dopilnować, aby w Bazylikach Patriarchalnych Rzymu była wystarczająca ilość Penitencjarzy wyposazonych w odpowiednie władze (por. art. 119);

– Penitenziarii Apostolskiej jest powierzono przyznawanie i wykorzystywanie odpustów, przy zachowaniu prawa Kongregacji Nauki Wiary do egzaminowania tego wszystkiego, co dotyczy doktryny związanej z odpustami (por. art. 120).

3. Struktura oraz codzienna praca Penitenziarii Apostolskiej

Kardynał Penitencjarz Wielki, zgodnie z *Quae divinitus*, skupia na sobie wszystkie władze Penitenziarii, które sprawuje w sposób kolegiálny, to znaczy swoją władzę sprawuje poprzez rozważanie poszczególnych spraw przez zwołaną Sygnaturę lub Kongres Penitenziarii, przy czym w swojej decyzji nie jest związany ich sądem. Można zatem powiedzieć, iż może on działać przeciwnie do zdania swoich współpracowników, ale nigdy bez wysłuchania ich opinii²⁶. Jan Paweł II przypomina: „Kardynał Penitencjarz Większy i jego urzędnicy podczas *Sede vacante* będą mogli wypełniać to, co zostało ustalone przez mojego Poprzednika Papieża Piusa XI w Konstytucji apostolskiej «*Quae divinitus*» z 25 marca 1935 r.,²⁷ i przeze mnie w Konstytucji apostolskiej *Pastor Bonus*” (UDG 18)

Drugą osobą w Penitenziarii Apostolskiej jest jej Regent, który kieruje codzienną pracą Trybunału.

W dalszej kolejności trzeba wymienić: teologa, kanonistę i trzech doradców, którzy razem z Regentem tworzą Radę Kardynała Penitencjarza. Mogą oni swoje zadania wykonywać pojedynczo: *tamquam singuli*, mogą też być zwołani, by działać kolegialnie, tworząc Sygnaturę i prezentując swoje *vota* w poszczególnych sprawach.

²⁶ L. DE MAGISTRIS, P. UBALDO M. TODESCHINI, *dz. cyt.*, s. 425.

²⁷ Konstytucja apostolska *Universi Dominici Gregis* papieża Jana Pawła II o wakansie Stolicy Apostolskiej i wyborze Biskupa Rzymskiego przypomina o niezmienności ustaw normujących pracę Penitenziarii Apostolskiej na przestrzeni wieków. W czasie *sede vacante* Stolicy Piotrowej Kardynał Penitencjarz Wielki od Soboru w Vienne zachowuje te same uprawnienia. Usprawiedliwieniem dla takiego działania jest nieustanna troska Kościoła o zbawienie swoich wiernych.

Pozostali urzędnicy wykonują swoje funkcje zgodnie z Regulaminem Generalnym Kurii Rzymskiej oraz Regulaminem Trybunału.

Penitencjaria Apostolska rozwiązuje to wszystko, co dotyczy spraw sumienia. A zatem oprócz udzielania łask, odpuszczania grzechów, dyspens, zamian i zmniejszania kar, sanacji, analizuje i rozwiązuje wszystkie problemy sumienia jej przedstawiane. W tych bardzo szerokich kompetencjach Penitencjaria Apostolska rozwiązuje jedynie przypadki pojedyncze i konkretne, natomiast rozwiązywanie problemów *sub specie universalitatis* należy do kompetencji Kongregacji Nauki Wiary²⁸. Ponadto przedmiotem pracy Penitencjarii Apostolskiej jest przyznawanie i używanie odpustów.

Poszczególne sprawy napływające do Penitencjarii są rozwiązywane jak najszybciej, zasadniczo w ciągu 24 godzin od ich napłynięcia, zgodnie z zasadą: *„salus animarum suprema lex”* (por. kan. 1752). Są one rozwiązywane przez Kongres, sprawy trudniejsze oraz nadzwyczajne są natomiast przedmiotem prac Sygnatury. Sprawy, które są zarezerwowane jedynie Biskupowi Rzymu i wymagają jedynie Jego interwencji, są przedstawiane bezpośrednio przez Kardynała Penitencjarza w czasie wyznaczonych audiencji lub w formie pisemnej prośby w zamkniętej kopercie z napisem: *„riservato alla Persona del Santo Padre”*.

Odpowiedzi Penitencjarii Apostolskiej na poszczególne prośby są udzielane w formie pisemnego reskryptu, bez podawania imienia, nazwiska, itd. proszącego o łaskę. Penitencjaria Apostolska przy udzielaniu odpowiedzi używa podwójnej koperty.

Zachowując zasadę, iż każdy wierny na prawo do osobistego działania, czyli wniesienia prośby do Penitencjarii, to jednak natura wnoszonego problemu podpowiada, aby czynił to spowiednik dla spraw związanych z popełnionym grzechem, a dla spraw, które nie są związane z forum sakramentalnym kapłan w roli kierownika duchowego²⁹. Wnoszona prośba powinna zawierać takie elementy, jak przedstawienie konotacji teologicznych i kanonicznych odnośnie przedmiotu wnoszonej prośby, odnośnie zainteresowanego podmiotu

²⁸ L. DE MAGISTRIS, P. UBALDO, M. TODESCHINI, *dz. cyt.*, s. 426.

²⁹ Nawet jeżeli penitent podaje swoje nazwisko, należy jednak w rekursie do Penitencjarii Apostolskiej zachować jego anonimowość. Por. *Suprema Ecclesiae bona*, *dz. cyt.*, s. 829.

oraz ewentualnych okoliczności, które powinna uwzględnić Penitenziaria Apostolska przy wydawaniu decyzji.

* * *

Analizując wymienione wyżej prawodawstwo i sposób postępowania Penitenziarii Apostolskiej, widać dużą stabilność norm regulujących jej prace, można powiedzieć, iż w ciągu ostatnich wieków praktycznie jej kompetencje się nie zmieniły. Jest to podyktowane przede wszystkim specjalną naturą Dykasterii, szczególnie poprzez fakt regulowania spraw sumienia przed Panem Bogiem za pośrednictwem Kościoła, które to sprawy nie podlegają mutacjom historycznym i kulturowym³⁰

LA PENITENZIERIA APOSTOLICA

Riassunto

L'articolo presenta la storia e le funzioni della Penitenziaria Apostolica. All'inizio viene chiarita la particolare natura della Penitenziaria Apostolica come Tribunale Apostolico *sui generis*. Successivamente il testo consta da tre punti, dove nel primo viene presentato cenno storico sul piú antico ufficio della Santa Sede. Poi si presenta la storia moderna della Penitenziaria e la legislazione che riguarda la sua odierna attività. Alla fine troviamo la struttura, le materie di competenza, la procedura e i modi di fare i ricorsi alla Penitenziaria. Le ragioni della „*stabilitas*” della Penitenziaria Apostolica concludono la presentazione del Tribunale Apostolico.

³⁰ Por. L. DE MAGISTRIS, P. UBALDO, M. TODESCHINI, *dz. cyt.*, s. 423.